

STAVANGERREGIONEN HAVN IKS

Styremøte 3. april 2017

Til medlemmene i styret for Stavangerregionen Havn IKS

CLOSE
TO *people*
energy
business
nature

Dato/Date:
Stavanger, 28. mar. 2017

INNKALLING TIL MØTE I STYRET 03.04.17

Det innkalles herved til møte i styret for Stavangerregionen Havn IKS

Mandag 3. april 2017 kl. 16.00-19.00

Møtet avholdes i Strandkaia 61, skur 6 (inngang nordsiden av skur 6, den blå døren ved parkeringsplassen).

Vedlagt følger:

- Saksliste for møtet.
- Innstillingene til sakene. Saker unntatt offentlighet vedlegges som egen fil.

Det vil bli servert kaffe og smørbrød.

Innkalling av vararepresentanter vil bli sendt separat.

Eventuelle forfall bes meldt til Nina Høiland på nina@stavanger.havn.no eller tlf. 41 36 77 33.
Hilde Frøyland settes på kopi hilde.froyland@stavanger.havn.no.

Med vennlig hilsen

Christine Sagen Helgø
Styrets leder

Merete Eik
Havnedirektør

STYRET FOR STAVANGERREGIONEN HAVN IKS

SAKSLISTE FOR MØTE 03.04.2017

Sak nr.	Sakstittel
19/17	Protokoller fra styremøte 22.02.17
20/17	Havnedirektørens orientering
21/17	Styrets beretning og årsregnskap 2016 Stavangerregionen Havn IKS og konsern
22/17	Mekjarvik – erverv av landareal til ny kai. Unntatt off. §23
23/17	Risavika Havn AS – behandling av utbytte i SRH konsern. Unntatt off. §23
24/17	Risavika øst – uavklarte arealforhold og opsjonsutøvelse av Risavika Havn AS. Unntatt off. §23
25/17	Eventuelt

Sak 19/17

Protokoll fra styremøte 22.02.17

Offentlig

Møtedato: 22.02.17

Møtenr.: 2

**CLOSE
TO** *people
energy
business
nature*

**Styret
for
Stavangerregionen Havn IKS**

Protokoll

Til stede: Christine Sagen Helgø
Arnt-Heikki Steinbakk
Christian Wedler
Dagny Sunnanå Hausken
Jarle Bø (Rep)

Tor Jan Reke
Bjørn Kahrs
Per Øhman (vara for Strandskog)

Forfall: Siv-Len Strandskog

Fra administrasjonen møtte havnedirektør Merete Eik og økonomi- og adm.sjef Hilde Frøyland.

Møtet ble avholdt i møterommet i Skur 6, Strandkaien 61, Stavanger.

Styremøtet startet kl 16.30 og ble ledet av Christine Sagen Helgø.

Christian Wedler forlot møtet kl 17.00 etter at sak 13 var behandlet.

Følgende saker ble behandlet:

Sak 09/17   Protokoll fra styremøte 12.01.17

Vedtak: Protokollen ble enstemmig vedtatt.

Sak 10/17   Havnedirektørens orientering

Vedtak: Havnedirektørens fremleggelse av informasjon om drift og annet relevant eksternt/internt arbeid tas til orientering.

Sak 11/17   Foreløpig regnskap 2016 – Stavangerregion Havn Eiendom AS

Vedtak: Resultatrapporten tas til foreløpig orientering.

Sak 12/17   Foreløpig regnskap 2016 – Stavangerregion Havnedrift AS

Vedtak: Resultatrapporten tas til foreløpig orientering.

- Sak 13/17   **Foreløpig regnskap 2016 – Stavangerregion Havn IKS**
Vedtak: Resultatrapporten tas til foreløpig orientering.
- Sak 14/17   **Risavika Havn – Selskapsorganisering i SRH konsern**
Vedtak: Styret tar saken til orientering.
- Sak 15/17   **Status arealutvikling**
Vedtak: Styret tar saken til orientering.
- Sak 16/17   **Nasjonal Transportplan 2018-2029 - Innseiling til Stavanger havn**
Vedtak: Styret tar saken til orientering.
- Sak 17/17   **Mekjarvik - Utvikling arealer for Stena. Unntatt off. §14. Egen protokoll**
- Sak 18/17   **Eventuelt**
18/17.01
Havnedirektøren orienterte om at havnedirektøren og daglig leder i datterselskapet Stavangerregionen Havnedrift AS godkjenner hverandres reiseregninger. Styret godkjenner praksisen.

Møtet ble hevet kl 18.00.

Christine Sagen Helgø

Tor Jan Reke

Arnt-Heikki Steinbakk

Bjørn Kahrs

Christian Wedler

Dagny Sunnanå Hausken

Sett:

Siv-Len Strandskog

Sak 20/17

Havnedirektørens orientering

CLOSE
TO *people*
energy
business
nature

SAK NR.: 20/17
MØTEDATO: 03.04.17

Til styret for S.R.H. IKS

Arkiv: 16/149

Saksbeh.: Merete Eik

Innstill. dato: 27.03.2017

Havnedirektørens orientering april 2017

Saken behandles i følgende utvalg:	Sak nr.:	Møtedato:	Voteringsresultat:
Styret for SRH IKS	20/17	03.04.2017	

Forslag til vedtak:

«Havnedirektørens fremleggelse av informasjon om drift og annet relevant ekstern/internt arbeid tas til orientering.»

NORSKE HAVNER

Gjennom en prosess på snart to år, har norske offentlige havner vurdert hvordan havnene kan samles i en felles organisasjon. Dette for å ha økt innflytelse og påvirkning i interessepolitikken og styrke det faglige samarbeidet i havne-Norge. Arbeidet har resultert i at bransjeorganisasjonen **Norske Havner** nå stiftes den 24. april 2017. Norske Havner vil være en frittstående, medlemsstyrt interesseorganisasjon.

Norske Havner vil ha et sterkt fokus på havnenes rammebetingelser, herunder aktivt arbeid inn mot Nasjonal Transportplan. Trondheim Havn, Bergen og omland Havnevesen, Stavangerregionen Havn og Karmsund Havn er blant havnene som går inn i den nye foreningen. Havnene har stor tro på at en sterk felles bransjeforening vil styrke norske havners synlighet, konkurranseevne, utvikling og politiske påvirkningsmulighet. Spesielt i aktuelle havnesaker som miljøproblematikk og arbeid med flytting av gods fra vei til sjø, vil Norske Havner være en viktig arena for medlemmene, både gjennom tilrettelegging av faglig samarbeid på tvers av havnene, og gjennom interessepolitisk arbeid.

REHABILITERING STRANDKAIEN 46

Rehabiliteringen av Strandkaien er fortsatt i rute med ferdigstilling 15 mai. Kostnadsrammen er på kr 11,7 millioner, og pr dags dato er sluttprognosen på kr 11,2 millioner.

SEATRADE GLOBAL

Seatrade Cruise Global er verdens største samling i cruisebransjen. Messen består av både en konferanse- og en utstillingsdel. Den arrangeres i Fort Lauderdale i Florida USA, har 800 utstillere og langt over 11.000 delegater er sammen med hele toppsjiktet i cruisebransjen. Nytt av året var egen utstillingsområde dedikert til sikkerhet.

I løpet av uken fikk de fleste rederiene gleden av å treffe en eller flere av de tre utsendte medarbeidere fra havnen, som besto av cruiseutvikler Anders Bang Andersen, salgs- og markedssjef Eivind Hornnes og driftssjef Odd Bjørn Bekkeheien.

IKSet har en liten eierpost i Cruise Norway og medlemskap i Cruise Europe. Begge disse har stand på utstillingen, og de arrangerer mottakelser der for at havne- og rederifolk skal snakkes. Stavanger kan bruke begge disse standene til samtaler og møter, men er tydeligst til stede på Cruise Norway sin felles stand. Norge totalt sett stiller med rundt 50 delegater. Både Cruise Norway og Cruise Europe har i tillegg egne mottakelser på ettermiddagen, som begge er meget nyttige å treffe beslutningstakere fra rederiene.

Stavangerregionen Havn IKS

Merete Eik
Havnedirektør

Sak 21/17

Styrets beretning og årsregnskap 2016 Stavangerregionen Havn IKS og konsern

CLOSE
TO *people*
energy
business
nature

SAK NR.: 21
MØTEDATO: 03.04.2017

Til styret for SRH IKS

Arkiv: 16/165

Saksbeh.: HF
Innstill. dato: 27.03.2017

Styrets beretning og årsregnskap 2016 for Stavangerregionen Havn IKS og konsern

Saken behandles i følgende utvalg:	Sak nr.:	Møtedato:	Voteringsresultat:
Styret for SRH IKS	21/17	03.04.2017	
Representantsskapet for SRH IKS	03/17	21.04.2017	

Saken

Årsregnskapet vil bli presentert i møtet.

Forslag til vedtak:

«Styrets beretning og årsregnskap 2016 godkjennes og fremlegges Representantskapet for endelig vedtak.»

**CLOSE
TO** *people
energy
business
nature*

STAVANGERREGIONEN HAVN IKS

Årsregnskap 2016

- Styrets beretning
- Resultatregnskap
- Balanse
- Kontantstrømoppstilling
- Noter
- Anløpsavgiftsregnskap 2016
- Revisjonsuttalelse anløpsavgiftsregnskap 2016
- Årsoppgjørnotat fra Rogaland Revisjon
- Revisjonsberetning fra Rogaland Revisjon
(usignert)

Stavangerregionen Havn IKS

STYRETS BERETNING 2016

Selskapets virksomhet og organisasjon

Stavangerregionen Havn IKS (heretter **SRH**) skal være en aktiv aktør i utbygging av havneanlegg og være en pådriver for kontinuerlig utvikling av havner og maritim infrastruktur i havnedistriktet. Selskapets eiere legger til grunn et langsiktig perspektiv for de investeringer som selskapet deltar i og i utviklingen av konsernet.

SRH ble etablert den 15.03.2000 med dagens fire eierkommuner. Fra 2007 ble deler av virksomheten fordelt til to datterselskaper; Stavangerregionen Havn Eiendom AS og Stavangerregionen Havnedrift AS. Eiendomsselskapet inneholder fire bygninger i Risavika og havnedriftselskapet forestår drift av havner og utleie av eiendom. I 2016 ble SRH Eiendom Holding AS etablert, hvor Stavangerregionen Havn Eiendom AS ble lagt inn. Den 05.01.2017 ble Utenriksterminalen AS kjøpt av holdingselskapet. Utenriksterminalen AS inneholder tomt og tilhørende havneområde til bygget Utenriksterminalen, som eies av SRH.

Morselskapet SRH ivaretar de myndighets- og forvaltningsmessige oppgavene knyttet til havnen, samt oppgaver av overordnet strategisk karakter knyttet til havneutviklingen. Morselskapet eier de fleste av konsernets kaier og eiendommer, som leies ut til datterselskapet Stavangerregionen Havnedrift AS. Også de øvrige eiendommene i holdingselskapet leies ut til søsterselskapet.

Myndighetsoppgavene som er delegert fra eierkommunene følger av Havne- og farvannsloven. Kystverket, som del av Samferdselsdepartementet, fører tilsyn med loven.

Utøvelse av offentlig myndighet gjøres blant annet ved å gjøre vedtak på tiltak i sjø, utarbeide og vedta Ordensforskrift og Fartsforskrift for havnedistriktet, sørge for sikkerhet og fremkommelighet i havner og i eierkommunenes sjøområder, samt å illegge pålegg ved overtredelser.

Ansvar for sikkerhet i havne- og farvannsområder utøves blant annet ved å ha oppsyn med trafikken, sørge for navigasjonsinnretninger (merker, fyrlykter osv.), fjerning av hindringer i farvannet, investeringer og vedlikehold i farleder og ankringsplasser og tilsyn med at havneanlegg er i forsvarlig stand.

Eierforhold og styrende organer

Stavangerregionen Havn IKS eies av Stavanger kommune (80,69%), Sola kommune (16,75%), Randaberg kommune (1,36%) og Rennesøy kommune (1,19%). Eierkommunene utgjør havnedistriktet hvor SRH konsern utfører sin virksomhet.

Representantskapet er selskapets øverste organ og består av 5 medlemmer som er valgt av eierkommunene. Jarle Bø (Randaberg kommune) overtok i april 2016 som representantskapets leder, etter Ommund Vareberg (Rennesøy kommune).

Styret består av 7 medlemmer som velges av representantskapet. Styreleder fra april 2016 har vært Christine Sagen Helgø (Stavanger kommune), som overtok etter Sissel Knutsen Hegdal (Stavanger kommune).

Eierforhold i andre selskap

Datterselskap

Stavangerregionen Havnedrift AS (heretter SRHD)

SRHD er et heleid datterselskap av SRH. Selskapet vedlikeholder og driver konsernets havneanlegg og havnedistriktets sjøområder, samt leier kaier og bygninger av mor- og søsterselskap og fremleier disse til havnens kunder. Selskapet deltar også i det daglige arbeidet med utførelsen av de praktiske og driftsmessige oppgavene knyttet til sikkerhet i havnen, og har ansvar for regnskap og administrasjon i konsernet.

SRHD drifter også arealer og kaier i Offshore terminal Risavika, som leies av Risavika Havn AS. I dette terminalområdet ligger fire bygg som leies av søsterselskapet Stavangerregionen Havn Eiendom AS.

Ved utgangen av året hadde selskapet 18 ansatte.

SRH Eiendom Holding AS (heretter SRHEH)

SRHEH er et heleid datterselskap av SRH. Selskapet inneholdt ved utgangen av 2016 eiendomsselskapet Stavangerregionen Havn Eiendom AS. Selskapet har ingen ansatte.

Stavangerregionen Havn Eiendom AS (heretter SRHE)

SRHE er et heleid datterselskap av SRH Eiendom Holding AS. Selskapet eier fire bygninger i Offshore terminal Risavika. Selskapet har ingen ansatte.

Deltakende selskap

Risavika Eiendom AS

SRH eier 20% av aksjene i Risavika Eiendom AS. Selskapet kjøpte arealet til det nedlagte Shell raffineriet, og ca 450 dekar av den opprinnelige tomten regulert til havneformål ble i 2004 solgt til Risavika Havn AS.

Risavika Havn AS

SRH eier 45% av aksjene i Risavika Havn AS. Selskapet ble etablert i 2004. De øvrige aksjonærene er NorSea Eiendom Tananger AS (34%) og Risavika 21 AS (21%), som er 100% eid av Risavika Eiendom AS. Selskapet forestår utbyggingen av havnen i Risavika.

Risavika Terminal AS er et heleid datterselskap av Risavika Havn AS. Terminalsekskapet utfører driftsoppgavene i den konvensjonelle godshavnen i Risavika. Risavika Terminal AS skiftet navn i 2016 til Westport AS.

Oppkjøp av Risavika Havn AS

Høsten 2016 fremforhandlet eierne av Risavika Havn AS en aksjek psavtale som innebærer at SRH overtar og k per ut de private eiernes andel på 55% i 2019. Dette er sannsynligvis den største og viktigste strategiske beslutning som er foretatt i SRHs historie. Det har lenge vært et ønske for de private eierne å selge seg ut, samtidig som den offentlige havnen har ønsket større kontroll i Risavika Havn AS.

En avgjørende del av avtalen, var å nedskalere Balansen i Risavika Havn AS ved å selge ut en eiendomsportefølje. Utsalget skal bidra til å muliggjøre en offentlig overtakelse av Risavika Havn AS og finansiere deler av oppkjøpet. Salget av eiendommene i Risavika Havn AS ble gjennomført høsten 2016 og i januar 2017. En av eiendommene som ble avtalt solgt, er tomten og havneområdet ved Utenriksterminalen. Denne eiendommen er utfisjonert i eget selskap, Utenriksterminalen AS, og ble k pt av SRH konsernet den 5. januar 2017.

I forbindelse med oppkj psavtalen, ble det samtidig opprettet et nytt datterselskap av SRH; SRH Eiendom Holding AS, hvor SRH Eiendom AS ble lagt inn. Her er også Utenriksterminalen AS lagt inn ved k pet i 2017. SRH Eiendom Holding AS vil i 2019 kåpe eierandelen fra de private eierne i Risavika Havn AS.

Som følge av nedsalget i Risavika Havn AS avtalte eierne av selskapet at det i forbindelse med ordinær generalforsamling i Risavika Havn AS for 2017 skulle vedtas utbetaling av et ekstraordinært utbytte, hvor det tas sikte på å kunne dele ut om lag 50 % av salgsvederlaget etter fradrag for nedkvittering av gjeld. Dette innebærer et utbytte til SRH på kr 117 mill. fra Risavika Havn AS og kr 10,9 mill. i utbytte fra Risavika Eiendom AS. Utbyttene på til sammen kr 127,9 mill. vil bli benyttet som del av kapitalinnskudd på kr 187 mill. til SRH Eiendom Holding AS, for å finansiere oppkjøpet av Utenriksterminalen AS. Dette vil også styrke selskapet i forhold til det planlagte oppkjøpet av Risavika Havn AS i 2019.

Årets resultat

Regnskapet for 2016 viser et positivt resultat for konsernet på kr 254,1 mill. mot kr 47,1 i 2015.

I konsernresultatet for 2016 er det konsolidert inn resultat fra deltakende selskap Risavika Havn AS med kr 230,5 mill. Tilsvarende for 2015 var kr 17,3 mill.

 rsregnskapet for SRH viser et regnskapsmessig  verskudd på kr 18,4 mill., kr 28,4 mill medregnet utbytte fra datterselskap. Tilsvarende for 2015 var hhv. kr 17,7 mill. og kr 45,7 mill.

Konsernet hadde i 2016 en brutto omsetning på kr 119,9 mill., mot kr 113,9 mill. i 2015.

Driftskostnadene i 2016 var totalt kr 92,3 mill. mot kr 77,6 mill. i 2015.

Konsernets inntekter og kostnader er eliminert for konserninterne transaksjoner etter ny praksis i 2016 i forhold til tidligere år.

Det er beregnet utbytte fra datterselskapet SRHD med kr 10,0 mill som er inntektsført i morselskapet og eliminert i konsern.

SRH har i konsernregnskapet konsolidert inn sine eierandeler i Risavika Havn AS (45%) og Risavika Eiendom AS (20%) etter egenkapitalprinsippet.

Redegjørelse for årsregnskapet

Det er styrets oppfatning at det fremlagte årsregnskapet gir tilfredsstillende informasjon for å bedømme selskapets stilling og resultat. Det er heller ikke inntrådt forhold etter regnskapsårets slutt som påvirker dette.

Disponering av årets resultat

Styret vil tilrå at årsoverskuddet tillegges den frie kapital. For øvrig vil egenkapitalen måtte vurderes opp mot akkumulert status for Anløpsavgiftsregnskapet som følger av noteopplysning til regnskapet.

Fortsatt drift

I samsvar med regnskapsloven § 3-3 a bekreftes det at forutsetningene om fortsatt drift er til stede.

Anløpsavgift

Selskapets ansvar for sikkerhet i havne- og farvannsområder kan finansieres med anløpsavgift hjemlet i havne- og farvannslovens §25. Avgiften skal settes til selvkost, med beregningsmetode som følger av forskrift og retningslinjer. Selskapet har utarbeidet ny etterkalkyle for årene 2012-2016, som viser et opparbeidet akkumulert fond inkludert renter på kr 27,6 mill. (jfr. regnskapsnote 13).

Selskapet hevder at en andel av fondet som framkommer av etterkalkylen er gitt av feil fordeling mellom selskapets virksomhetsområder i tidligere år, og vil derfor primo 2017 søke Samferdselsdepartementet om nedskrivning av fondet med kr 14,3 mill.

Klage på ligningen 2012

SRH har i flere år hatt en uavklart sak med skattekontoret angående eventuell skatteplikt på utleie av eiendom, hvor selskapet hevder full skattefrihet med bakgrunn i at en ikke driver med erverv som formål. Ligningen for 2012 ble klaget inn til Skatteklagenemda, som gjorde vedtak i saken den 04.12.15 der nemda holdt fast på at SRH er skattepliktig for det meste av omsetningen knyttet til utleie av eiendom. Styret er av den oppfatning at det hefter flere svakheter ved det resonnement som skatteklagenemndas vedtak bygger på, og at vedtaket derfor er blitt uriktig. Styret vedtok den 24.02.16 ikke å prøve ligningen 2012 for retten, men har til hensikt å prøve spørsmålet om skatteplikt ved en senere anledning.

Skjønnsrettssak Siriskjær kai

Gjennom en avtale mellom SRH og Siriskjær Utbygging AS inngått i 2014 overtok Siriskjær Utbygging AS disposisjonsretten til den 92 meter lange dypvannskaiaen på Siriskjær. Partene kom ikke til enighet om kjøpesummen ved frivilling avtale slik at beløpet måtte fastsettes ved skjønn. Skjønn ble avsagt av Stavanger tingrett den 12.06.15 til kr 30 mill. SRH begjærte overskjønn til Gulating Lagmannsrett, som avsa overskjønn den 20.05.16 til kr 13 mill. SRH anket lagmannsrettens

skjønn til Norges Høyesterett. Den 21.09.16 avga Høyesterett hevingskjennelse med bakgrunn i felles prosesskrift fra partene av 13.06.16 om at utenomrettslig forlik var inngått.

Netto finansposter

Konsernets finansposter viser netto en inntekt på kr 229,7 mill. Tilsvarende tall i 2015 var på kr 16,1mill. Inkludert i finans ligger inntektene fra deltakende selskap.

Investeringer

Konsernet har til sammen foretatt investeringer for kr 22,7 mill. fordelt slik på selskapene:

Stavangerregionen Havn IKS	kr 19,8 mill.
Stavangerregionen Havnedrift AS	kr 2,9 mill.
Stavangerregionen Havn Eiendom AS	ingen

De største investeringer i 2016:

Totalrehabilitering Skur 6	kr 10,6 mill.
Overflatevann Mekjarvik	kr 7,6 mill.

Trafikken over havnen

I 2016 ble det totalt registrert 46 007 anløp med en samlet bruttotonnasje på 217 159 183. Tilsvarende tall for 2015 var 52 720 anløp og bruttotonnasje 226 122 527.

Gods

Godsmengden over havnen var i 2016 på 1 962 000 tonn, som inkluderer containere, bulk- og stykkgoods. Godsmengden som ble rapportert i 2015 var på 2 529 000 tonn.

Cruise

Det var i 2016 en økning i forhold til 2015 i antall anløp og passasjerer med hhv. 15% og 18%. Med 167 anløp og 298 000 passasjerer holder Stavanger fortsatt posisjonen som Norges tredje største cruisedestinasjon i antall anløp av til sammen 40 cruisehavner. I 2015 var det 145 anløp og 252 500 passasjerer. For 2017 foreligger det pr mars bestillinger på 186 anløp med en kapasitet på nær 375 000 passasjerer, som gjør Stavanger til landets nest største cruisehavn i antall gjester – slått av Bergen, men foran Geiranger og Flåm. Passasjerene er fra langt over 100 land. De fleste cruisegjestene i Stavanger er europeere, hvorav de største gruppene også i 2016 var briter og tyskere, etterfulgt av amerikanere, franskmenn og nederlendere.

<u>År</u>	<u>Cruiseskip</u>	<u>Passasjerer</u>
2010	111	175 000
2011	130	215 000
2012	166	275 000
2013	196	340 000
2014	159	262 500
2015	145	252 500
2016	167	298 000
2017P	186	350 000

Offshore-trafikk

Offshoretrafikken er av stor betydning for SRH. Denne virksomheten genererer betydelig transportvolum i regionen, særlig i forbindelse med forsyningsaktivitetene til olje- og gassfeltene i Nordsjøen. I 2016 hadde havnen anløp av 2 465 supplyfartøy mot 2 996 supplyfartøy i 2015.

Utenriks fergetrafikk

Fjord Line har to cruiseferger i drift med daglige anløp på Risavika for seilingene Hirtshals, Stavanger og Bergen, med tillatelse til å frakte gods og passasjerer også mellom Risavika og Bergen. Ruten er godt etablert og har økende trafikk.

Annen trafikk

Det er en betydelig aktivitet knyttet til ferge- og hurtigbåttrafikken til Ryfylke og byøyene. Årlige anløp med hurtigbåter har de siste årene vært på ca 7 000 og fergeanløp har ligget rundt 30 000 årlig.

Kolumbus/Norled har 6 hurtigbåter i rute til sentrumshavnen, i tillegg er det en betydelig aktivitet knyttet til turbåter og ruter som går i sesonger. Taufergen skal gå i rute til Fiskepiren til 2019. Det er ikke planer om at Vassøyfergen eller ferger til Lysefjord skal avvikles. Trafikken til Kolumbus har steget mer på båt enn på buss, og selv om Ryfast åpnes er det en forventning til vekst av persontransport på sjø med hurtigbåt. Hurtigbåtene går i dag i rute til 60 kaier i Rogaland, og 25 av disse det ingen planer om skal bli landfaste.

ISPS-tiltak

ISPS er det internasjonale systemet mot terrorsikring av havner, og gjelder for alle havneanlegg som mottar anløp av fartøy som går i internasjonalt farvann. Konsekvensene ved manglende oppfyllelse av ISPS-kravene er at skip nektes å anløpe havnen. Kystverket og ESA (EFTAS overvåkningsorgan) kontrollerer regelmessig at havneanleggene er tilfredsstillende sikret. ESA kontrollerer Kystverkets implementering av ISPS regelverket.

Kystverket godkjenner et havneanlegg for 5 år om gangen ved å utstede Statement of Compliance (SOC). Det har ikke vært behov for fornyelser av SOC i 2016.

Stavangerregionen Havn IKS har ingen utestående pålegg eller avvik som må lukkes fra hverken ESA, IMO eller Kystverket på dette fagområdet.

Den 08.09.16 ble det avholdt en fullskala ISPS- og beredskapsøvelse i Risavika. Øvelsen inngår som en del av en 5-årig syklus med hensyn til hvilke øvelser som ivaretar havnens sikringsarbeid. Øvelsen var drevet av markørspill med trusselmelding mot Fjord Line sin danmarksferge MS Stavangerfjord, forsøk på inntrenging i havneanleggene fra sjø- og landside, gisselsituasjon om bord i offshorefartøyet MS Skandi Marøy og avsløring av en «smuglerliga» innenfor forsyningskjeden til installasjoner i Nordsjøen. Alle de involverte var fornøyd med øvelsen.

Arrangementer og aktiviteter

SRH ønsker å ha gode relasjoner til regionens innbyggere og gjester i Stavanger havn, og arrangerte for første gang Havnelangs den 20.06.15. Dette er et lørdagsarrangement der havneaktører viser fram bredden av det som skjer i en havn. Havnelangs 2015 var svært vellykket, og en ser for seg å

ha dette arrangementet annet hvert år. Neste Havnelangs avholdes den 17.06.17, og det er hittil mange påmeldte aktører og utstillere.

I 2016 har det vært flere arrangementer ved havneområdene, blant annet World Tour Stavanger sandvolleyball, Gladmat, Tour de Fjords og ONS. I forbindelse med ONS hadde SRH ettermiddagsarrangementet «Pitstop» i kjelleren i Strandkaien 46 for kunder, leverandører, eiere og andre relevante gjester. Risavika Havn AS og Westport var medarrangører både her og på et arrangement i forbindelse med sandvolleyball.

Under Gladmat laget kunstneren Anette Moi maleriet i nordenden av Skur 6, hvor SRH bidro med praktiske oppgaver for å gjennomføre aktiviteten.

Arrangementene i sentrum samler mye folk, og de ble i 2016 avviklet uten at det skapte problemer i forhold til cruiseanløp og annen skipstrafikk.

Organisasjon, helse, miljø og sikkerhet

Personale

I konsernet er det ved utgangen av året 22 ansatte hvorav 6 er kvinner.

I styret for SRH er det 3 kvinnelige medlemmer (av 7) og i representantskapet 1 kvinne (av 5).

Likestilling

Konsernet har som mål å tilstrebe en jevnere fordeling mellom kjønnene. Kvinner og menn har like muligheter for å kvalifisere seg til alle typer oppgaver, og avansementsmulighetene er de samme. Lønn reflekterer den enkeltes ansvarsområde og kvalifikasjoner. Arbeidstidsordninger i selskapet følger av de ulike stillinger og er uavhengig av kjønn. Det er lagt til rette for bruk av "fleksitid" og redusert arbeidstid.

Arbeidsmiljøet

Det legges vekt på kontinuerlig kompetanseheving i alle ledd av konsernet. Konsernet har i 2016 hatt et sykefravær på 92 dager (223 dager i 2015), hvilket utgjør 1,8% (4,3% i 2015) av det totale antall utførte dagsverk. Antall fraværsdager ved bruk av egenmelding var 40 (28 i 2015), hvilket gir et egenmeldt fravær på 1% (0,5% i 2015). Det har ikke vært sykemeldinger som kan relateres til arbeidssituasjonen, og konsernets ansatte har ikke hatt skader i 2016.

Konsernet avholder regelmessige informasjonsmøter og årlige medarbeidersamtaler. Det har i 2016 blitt jobbet med tiltak etter medarbeiderundersøkelsen som ble gjennomført i 2015. Neste medarbeiderundersøkelse planlegges å gjennomføres i 2017. Alle ansatte involveres jevnlig i konsernets strategiarbeid.

Som et velferdstilbud leier bedriften en leilighet i Frankrike som kan benyttes av ansatte.

Det har blitt opprettet en sosialkomite som har gjennomført flere sosiale sammenkomster i 2016.

Studieturen for alle ansatte medio april var en suksess. Turen gikk med Fjord Line til Hirtshals med havnebesøk i Frederikshavn Havn og Skagen Havn.

Konsernet har i sin personalpolitikk også lagt til rette for "seniortiltak" for ansatte over 62 år. Konsernets arbeidsmiljø betraktes som bra.

Universell utforming

Universell utforming som rettslig standard er nedfelt i Lov om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne. SRH har et bevisst forhold til området universell utforming i forhold til planlegging, oppfølging og gjennomføring av prosjekter.

Det ytre miljø

Konsernets egen virksomhet forurensar i liten grad det ytre miljø. Havnedrift innebærer imidlertid en del støy fra laste- og lossevirksomhet. Videre er det utslipp av avgasser fra skipenes maskineri når disse produserer nødvendig strøm under kaiopphold. Avfallshåndtering fra virksomheten og fartøyer er ivarettatt i henhold til gjeldende lover og regler.

Det ble i 2016 innført pliktig avfallsgebyr på kr 250 pr anløp, og det ble plassert ut miljøstasjoner for skipene i kaiområdene.

Selskapet har et bevisst forhold til forurensing og gjennomfører regelmessig tiltak som begrenser forurensning. Både transportører og vareeiere etterspør i økende grad miljøvennlige løsninger.

SRH konsern ønsker å ha en mer synlig miljøprofil med et innhold som forplikter. Det er ønskelig å strekke seg mot en god internasjonal målestokk. I 2016 ble det utarbeidet en Miljøplan. Denne er ment som et arbeidsdokument med sterkt forankring i ledelsen og konsernets øvrige ansatte, og skal være en del av eksisterende Strategiplan.

Fra januar 2015 ble det innført miljørabatt på anløpsavgiften til fartøy som er ESI-sertifisert, og det er gitt slik rabatt i 2016 med ca kr 0,897 mill. (kr 0,570 mill. i 2015).

Landstrøm til skip er under stadig utvikling. Teknologi og kapasitet er ulike for store cruiseskip og mindre skip, som for eksempel offshorefartøy. Konsernet har et pågående arbeid med utredning av tekniske løsninger for landstrøm til offshorefartøy. Selskapet fikk ikke innvilget støtte i første søknad til ENOVA høsten 2016, og vil søke på nytt i 2017.

Cruiserederiene investerer nå betydelig beløp i miljøtiltak for at skipenes miljøavtrykk skal minkes. Miljøbesparelser på de nyeste cruiseskipene er store. Rensesystemer ombord med scrubbere reduserer luftforurensningen med rundt 94 % - 99 % og drivstoffbesparelsen er omtrent 1/3-del. De nye skipene bruker samtidig renere drivstoff, der LNG ser ut til å være det som flest skip vil benytte. Selv om LNG er et fossilt produkt er det kjent som et svært lite forurensende drivstoff. De nye skipene har i tillegg effektive avfallshåndteringssystemer ombord. Konsernet samarbeider med Stavanger kommune om å kartlegge kostnader for etablering av landstrøm for cruise.

Det er nær 450 aktive cruiseskip i verden, og det er nå ca 80 cruiseskip under bygging fram mot 2026. Flertallet av skip under bygging øker i størrelse og lengde, og er miljømessig renere.

SRH holder seg løpende oppdatert med cruisenæringens arbeid for miljøtiltak. SRH har oppfattet det slik at Sjøfartsdirektoratet i løpet av våren 2017 vil komme med informasjon om miljøsituasjonen til sjøs og tiltak knyttet til dette.

Hurtigbåter i havnedistriktet er langt på vei til å bli elektrifisert, noe som er et resultat av godt samarbeid mellom Norled og Kolumbus.

SRH samarbeider med flere andre selskaper i Risavika om et måle- og oppfølgingsprogram for støy med 5 målestasjoner i kontinuerlig drift. Resultatene er tilgjengelige på selskapets nettside.

Sola kommune, Rogaland Brann og Redning og Direktorat for Samfunnssikkerhet og Beredskap utgav i november 2015 en rapport om helhetlig risikostyring i Risavika havne- og næringsområde. Målsettingen for arbeidet var blant annet å bidra til en felles forståelse av sikkerhetsutfordringene i området, og gi et bedre beslutningsgrunnlag i arbeidet med forebygging og beredskap for virksomhetene og relevante myndigheter. Rapporten anmoder om at SRH sammen med andre sentrale aktører i området bør ta et særlig ansvar for å følge opp rapportens anbefalinger.

SRH utarbeidet i 2016 en egen handlingsplan som følger opp rollen som selskapet har i forbindelse med risikostyring i Risavika.

Fremtidsutsikter

Rogaland har den største trafikkmengden til sjøs i landet, med over 100 000 fartøysbevegelser i året. Til tross for noe nedgang i marin trafikk knyttet til oljenæringen, har trafikken økt til sjøs de siste fem årene. Kystverket forventer stor og økende trafikk i Rogaland fremover, blant annet på grunn av økende cruisetrafikk og eksport. De henviser til prognoser fra en sjøsikkerhetsanalyse utarbeidet av DNV GL for Samferdselsdepartementet, at det for de kommende 25 årene ser ut til å bli en økning i skipstrafikken langs norskekysten på over 40%.

I februar 2017 ble ny Havstrategi lagt fram av Regjeringen. Det er en forventning til sterk vekst i havnæringene, og det er også et nasjonalt mål om å øke matproduksjonen til sjøs. Forsvarlig arealbruk og samhandling er et eget tema i havstrategien, hvor det påpekes at kommunene har et ansvar for å legge til rette for næringsutvikling på sjøen i sine arealplaner. Rogaland fylkeskommune har gjort et godt forarbeid til dette i sin Regionalplan for sjøareal havbruk, som hadde høringsfrist i januar 2017. Kommunene må også følge opp forventningene i havstrategien med å gi tilstrekkelig prioritet til havneinfrastruktur på land i sin arealplanlegging.

Offshorefartøy

Utviklingen innen oljerelatert virksomhet den siste tiden skaper en del usikkerhet om i hvilken grad dette vil få konsekvenser for den maritime aktiviteten i regionen. Offshorefartøy i opplag har økt fra ca 100 ved utgangen av 2015 til nær 160 ett år senere, og omtrent hvert fjerde offshorefartøy er nå i opplag. I tillegg kommer 25 rigger i opplag pr februar 2017. Bransjen gir uttrykk for at det er mer sannsynlig at situasjonen blir verre enn bedre i 2017. Den sterkt eskalerende aktiviteten i nybygg for offshore næringen de siste årene bidrar til høye opplagstall. I media er det fremstilt en

inntektsnedgang for offshore service rederiene på 21% i 2016 og en ytterligere nedgang på 11% i 2017. For riggselskapene utgjør inntektsnedgangen 28% i 2016 og en forventning til ytterligere nedgang på 43% i 2017. For riggselskapene utgjør det en halvering i inntekt på to år.

Gods

Mer bærekraftig godstransport med mer gods fra vei til sjø har i årevis vært et høythengende mål. I konvensjonell godstransport synes pris å være det viktigste parameter, og for å oppnå en attraktiv pris følger blant annet volum, effektiv logistikk og regularitet.

Sammen med Risavika Havn AS, og datterselskapet Westport AS, har SRH samarbeidet med fire øvrige havner i Rogaland for å utrede et mulig samarbeid, der formålet er å øke godsstrømmer til regionen og se på potensiale for effektivisering sammen. Utredningsarbeidet bærer navnet RogAlliansen, og avsluttet fase 2 i 2016. Prosjektet fase 2 mottok statlig støtte med kr 0,750 mill. fra midler satt av i forbindelse med Nasjonal havnestrategi. Partene har som videre hovedmålsetting å etablere rammer og en felles plattform for havner i Rogaland inklusiv næringsselskapet Haugaland Næringspark hvis hensikt er å påvirke og stimulere til økt sjøveisgodsfremføring til og fra Norge, med Rogaland som innfallsport.

Cruise

Cruisetrafikken gir en betydelig andel dagsturister til Stavanger, som gir store ringvirkninger for reiseliv og andre tjenesteytere i regionen. Cruisesegmentet er den delen av reiselivet som vokser mest i verden, og veksten av cruisetrafikk til Norge er størst på Vestlandet. Alle de store cruiserederiene og de fleste mindre som opererer i nordisk farvann besøker Stavanger.

I 2017 er det bestilt 186 anløp fra mer enn 30 rederier med 64 ulike skip. Skipene har en gjestekapasitet (pax) på 375 000 gjester og har til sammen et mannskap på mer enn 110 000 personer. De største rederiene i 2017 er AIDA Cruises (26 anløp), P&O Cruises (25 anløp) og Viking Ocean Cruises (23 anløp). Skipene som har flest anløp til Stavanger i 2017 er MSC Fantasia og Pullmantur's Monarch med 10 anløp hver, og 8 anløp hver for AIDAsol, Costa Magica, Viking Star og Viking Sea.

Det er foreløpig meldt inn 188 anløp i 2018. Både skipenes gjennomsnittlige passasjertall og liggetid er økende.

Både SRH og andre havner på Vestlandet jobber for å spre anløpene ut over året. I 2017 har en lyktes med å spre de 186 anløpene fra 4. mars til lille julaften. Hovedsesongen er i perioden mai til august, med nær 150 anløp. 2017-sesongen vil være den nest beste for Stavanger, etter 2013-sesongen med 197 anløp. Det er allikevel potensiale for at 2017 blir den best besøkte sesongen, og vil slå rekorden fra 2013 med 345 000 cruise gjester.

Markedsarbeidet og koordinering av cruisetrafikken til Stavanger skjer i regi av SRH konsern og Stavanger kommune. Stavanger synliggjøres som cruisedestinasjon på messer, konferanser og andre viktige møteplasser for cruisenæringen. Region Stavanger og GuideCompaniet, hvor Region Stavanger er største eier, gjør en betydelig innsats for cruise gjestene. Begge selskaper flyttet sommeren 2016 inn i SRH sitt nyrehabiliterte bygg, Skur 6, på Strandkaiaen. Det er etablert et godt

samarbeid mellom disse selskapene og havnen, og det arbeides også for å legge til rette for å gjøre Stavanger attraktiv som snuhavn for cruise.

Cruise Norways innsats for å styrke cruisetrafikken til Norge er også til god hjelp for regionen.

Regionalt forskningsfond Vestlandet har innvilget kr 3 mill. til et nytt forskningsprosjekt om bærekraftig cruisenæring. Eier av prosjektet er Fjord Norge-NCE Tourism. Samarbeidspartnere er Norsk Hotellhøgskole ved Universitetet i Stavanger, Vestlandsforskning, Transportøkonomisk Institutt og Samfunns- og næringslivsforskning. Det skal forskes på forutsetningene for en bærekraftig og lønnsom cruisetrafikk til Norge; hvordan en best kan utvikle cruisesektoren på en måte som integrerer og balanserer sosiale, økonomiske og miljømessige hensyn. Det skal gjøres analyser på cruisepotensialet til Norge og hvordan pengestrømmene fordeler seg mellom lokale, nasjonale og internasjonale interessenter. Viktige spørsmål som skal forsøkes besvares er hvordan cruisetursimen kan styrke de lokale destinasjonene og hvordan en kan håndtere forurensningen fra cruiseskip.

Strategiplan for konsern

Strategiplan 2015-2017 vil i løpet av 2017 bli bearbeidet til en ny Strategiplan for 2018-2020. Strategiplanen skal være en aktiv plan, og et viktig verktøy, som løftes fram i blant annet allmøter. Status for tiltak og måloppnåelse rapporteres halvårlig til styret.

Arealutvikling er ett av områdene som har høy prioritet i det strategiske arbeidet. Rapporten *Plan for fremtidige havnearealer i Stavangerregionen*, som ble vedtatt av styret i 2012, gir en overordnet oversikt over eksisterende og mulige nye havneområder i havnedistriktet. Det vil i 2017 bli utarbeidet og ferdigstilt en revidert strategisk arealplan for havnedistriktet.

Stavanger, 3. april 2017

Christine Sagen Helgø
Styrets leder

Tor Jan Reke
Styrets nestleder

Bjørn Kahrs

Dagny Sunnanå Hausken

Arnt-Heikki Steinbakk

Siv-Len Strandskog

Christian Wedler

Merete Eik
Daglig leder

RESULTATREGNSKAP

(alle tall i 1 000 kr)

SRH Konsernet		SRH IKS		
2016	2015	Noter	2016	2015
			DRIFTSINNTEKTER	
43 492	52 436		19 321	23 416
8 229	9 135		1 232	1 225
48 107	29 652		23 247	21 230
20 105	22 718	12	4 515	3 213
119 934	113 941		48 315	49 084
			DRIFTSKOSTNADER	
23 732	23 569	8,11	5 874	5 769
14 557	14 045	2	8 572	8 164
6 981	6 102		2 000	182
47 048	33 842	6	18 828	20 526
92 318	77 558		35 274	34 641
27 616	36 383		13 041	14 443
			FINANSINNTEKTER/UTGIFTER	
0	0		10 000	28 000
230 510	17 278	10	4 910	3 274
1 084	721		2 306	2 266
231 594	17 999		17 216	33 540
1 876	1 905		1 832	2 330
1 876	1 905		1 832	2 330
229 718	16 094		15 384	31 210
257 333	52 477		28 425	45 653
3 263	5 336	4	0	0
254 070	47 141		28 425	45 653

BALANSE

(alle tall i 1000 kr)

SRH Konsernet		SRH IKS		
31.12.2016	31.12.2015	Noter	31.12.2016	31.12.2015
EIENDELER				
Anleggsmidler				
<u>Varige driftsmidler</u>		2		
48 962	49 533		26 702	26 702
246 572	241 667		168 027	161 166
191 902	210 301		181 570	199 854
28 237	21 989		19 397	12 719
515 674	523 490		395 696	400 441
<u>Finansielle anleggsmidler</u>				
639	529		563	488
0	0	10	17 648	17 648
406 188	180 588	10	168 824	168 824
406 827	181 117		187 034	186 960
<u>Andre fordringer</u>				
1 837	2 106	11	1 837	2 106
0	0	3	24 941	24 920
1 837	2 106		26 778	27 026
Omløpsmidler				
<u>Fordringer</u>				
6 857	12 610	3	13 530	7 070
0	0	3	62 779	60 756
7 454	7 430		4 882	5 433
14 310	20 040		81 191	73 259
<u>Betalingsmidler</u>				
144 225	108 147	7	91 952	70 387
144 225	108 147		91 952	70 387
1 082 873	834 900		782 652	758 073
SUM EIENDELER				

BALANSE

(alle tall i 1000 kr)

SRH Konsernet		SRH IKS		
31.12.2016	31.12.2015	Noter	31.12.2016	31.12.2015
		EGENKAPITAL OG GJELD		
		<u>Opptjent egenkapital</u>		
491 364	491 364		491 364	491 364
455 987	201 898		173 863	145 438
947 351	693 262	1, 13	665 227	636 802
		<u>Annen avsetning</u>		
3 980	4 265	4	0	0
3 027	2 497	11	0	0
7 007	6 762		0	0
		<u>Langsiktig gjeld</u>		
100 389	112 150	9	100 389	112 150
100 389	112 150		100 389	112 150
		<u>Kortsiktig gjeld</u>		
18 193	10 768	9	14 850	7 655
2 468	2 145		468	411
3 756	6 323	4	0	0
3 708	3 489		1 717	1 054
28 126	22 726		17 035	9 121
128 515	134 876		117 425	121 271
1 082 873	834 900		782 652	758 073
		SUM GJELD OG EGENKAPITAL		

Stavanger, 3. april 2017

Christine Sagen Helgø
Styrets leder

Tor Jan Reke
Styrets nestleder

Bjørn Kahrs

Dagny Sunnanå Hausken

Arnt-Heikki Steinbakk

Siv-Len Strandskog

Christian Wedler

Merete Eik
Daglig leder

Stavangerregionen Havn IKS

Kontantstrømanalyse

(alle tall i kr 1 000)

Likvider tilført/brukt på virksomheten	SRH IKS	SRH Konsernet
Resultat før skatt	28 425	257 333
- Betalt skatt	0	-6 323
- Resultatandel fra tilknyttet selskap	0	-225 599
+ Tap/-Gevinst ved salg av anleggsmidler	-3 498	-3 574
+ Ordinære avskrivninger	8 572	14 557
Tilført fra årets virksomhet	33 500	36 394
+/- Endr. debitorer og kreditorer	-1 288	13 179
+/- Endr. i andre tidsavgrensningsposter	1 174	710
A = Netto likviditetsendring fra virksomhet	33 386	50 283
Likvider tilført/brukt på investeringer		
- Investeringer i varige driftsmidler	-19 830	-22 744
+ Salg av aksjer	0	0
+/- Endring andre investeringer (kaianlegg)	19 500	19 500
B = Netto likviditetsendr. fra investering	-330	-3 244
Likvider tilført/brukt på finansiering		
- Nedbetaling av gammel gjeld	-11 761	-11 761
+/- Endring pensjoner	269	799
C = Netto likviditetsendr. fra finansiering	-11 492	-10 962
Likviditetsbeholdning 01.01	70 387	108 147
A+B+C Netto endr. i likvider gjennom året	21 565	36 078
Likviditetsbeholdning 31.12	91 952	144 225

NOTER TIL REGNSKAPET 2016

Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet for konsernet er avlagt i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk. Alle tall er i tusen kroner, med mindre noe annet er indikert.

I konsernregnskapet inkluderes selskaper hvor Stavangerregionen Havn IKS har direkte eller indirekte bestemmende innflytelse. Konsolidering av datterselskaper foretas fra og med etablerings- eller kjøpstidspunktet. Selskapenes interne omsetning, mellomværende og interngevinst ved egne investeringsarbeider elimineres i konsernregnskapet.

Tilknyttede selskaper, definert som selskaper hvor Stavangerregionen Havn IKS har betydelig, men ikke bestemmende innflytelse, er behandlet etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet.

Konsernregnskapet omfatter morselskapet Stavangerregionen Havn IKS og de heleide datterselskapene Stavangerregionen Havnedrift AS og Stavangerregionen Havn Eiendom AS og det nystiftede selskapet SRH Eiendom Holding AS. Dette selskapet ble stiftet den 21. november 2016 ved tingsinnskudd fra 100 % av aksjene i Stavangerregionen Havn Eiendom AS og ført opp etter kontinuitetsprinsippet, jf .aksjeloven §2-7. Konsernregnskapet er utarbeidet som om konsernet var en økonomisk enhet.

Aksjer i datterselskap og i tilknyttede selskap er i selskapsregnskapet regnskapsført etter kostmetoden.

Driftsinntekter

Inntektsføring ved salg av varer skjer på leveringstidspunktet. Tjenester inntektsføres i takt med utførelsen. Inntektsføring av leieinntekter skjer etter opptjeningsprinsippet.

Klassifisering og vurdering av balanseposter

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmiddel/langsiktig gjeld.

Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på opptakstidspunktet

Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi ved verdifall som ikke forventes å være forbigående. Langsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på etableringstidspunktet.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringer. I tillegg gjøres det for øvrige kundefordringer en uspesifisert avsetning for å dekke antatt tap.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler balanseføres og avskrives over driftsmiddelets forventede levetid. Direkte vedlikehold av driftsmidlet kostnadsføres løpende under driftskostnader, mens påkostninger eller forbedringer tillegges driftsmidlets kostpris og avskrives i takt med driftsmidlet.

Note 1 Egenkapital

	SRH IKS	SRH Konsernet
Egenkapital pr 31.12.2015	636 802	693 262
Resultat 2016	28 425	254 089
Egenkapital pr 31.12.2016	665 227	947 351

Note 2 Varige driftsmidler

Selskapet og konsernet bruker følgende avskrivningsperioder:

Kaier: 100 år

Bygninger: 20 - 100 år

Biler, materiell og maskiner: 3 – 5 år

Tall i hele kroner

SRH IKS	Kaier	Eiendommer	Bygninger	Biler, materiell, maskiner
Anskaffelseskost pr 01.01.	350 250 318	26 702 489	260 991 105	37 172 465
Tilgang i året	857 681	0	11 246 552	7 725 517
Avgang	16 001 294	0	0	0
Sum anskaffelseskost pr 31.12.	335 106 705	26 702 489	272 237 657	44 897 982
Samlede av- og nedskrivninger	153 536 517	0	104 210 969	25 501 049
Balanseført verdi pr 31.12.	181 570 188	26 702 489	168 026 688	19 396 933
Årets avskrivninger	3 141 469	0	4 465 445	965 331

Konsernet	Kaier	Eiendommer	Bygninger	Biler, materiell, maskiner
Anskaffelseskost pr 01.01.	362 284 318	53 302 489	372 896 849	66 105 465
Tilgang i året	857 681	0	11 246 552	10 639 517
Avgang	16 001 294	0	0	508 000
Sum anskaffelseskost pr 31.12.	347 140 705	53 302 489	384 143 401	76 236 982
Samlede av- og nedskrivninger	155 238 517	4 340 000	137 571 448	48 000 049
Balanseført verdi pr 31.12.	191 902 188	48 962 489	246 571 953	28 236 933
Årets avskrivninger	3 256 469	8 000	6 419 614	4 871 331

Note 3   Fordringer

Ingen fordringer med forfall senere enn ett år, med unntak av fordring mot datterselskap på kr 24,9 millioner.
Tabellen under viser spesifikasjonen av fordringene som IKS har mot døtre

Fordringer

Langsiktig fordring

Lån til Stavangerregion Havn Eiendom AS	24 941

Kortsiktige fordringer

SRHE:

Lån til Stavangerregion Havn Eiendom AS	16 773

Utbytte 2015 fra Stavangerregion Havn Eiendom AS	5 000

SRHD:

Lån til Stavangerregion Havnedrift AS	8 006

Utbytte 2015 fra Stavangerregion Havnedrift AS	23 000

Utbytte 2016 fra Stavangerregion Havnedrift AS	10 000

Sum	62 779

Konserninternt salg på IKS er ikke eliminert i kundefordringer med kr 13,1 mill.

Note 4   Skatt

Spørsmålet om skatteplikt for Stavangerregionen Havn IKS - organisert som interkommunale selskap med hjemmel i Lov om Interkommunale selskap av 29.01.1999 nr 6 - ble tatt opp med Finansdepartementet. Finansdepartementet har i sitt tilsvare vist til at det hører under de enkelte ligningskontorene å ta stilling til hvorvidt de forskjellige havnene oppfyller vilkårene for å anses som en skattefri institusjon etter skatteloven § 2-32.

Selskapet hevder å ikke ha erverv til formål, og at inntektene i sin helhet ikke er skattepliktige. Selskapet har levert inn selvangivelser fra 2009 under protest. Ligningen for 2012 ble klaget inn til Skatteklagenemda, som gjorde vedtak i saken den 04.12.15 der nemda holdt fast på at Stavangerregionen Havn IKS er skattepliktig for det meste av omsetningen knyttet til utleie av eiendom. Styret er av den oppfatning at det hefter flere svakheter ved det resonnement som skatteklagenemndas vedtak bygger på, og at vedtaket derfor er blitt uriktig. Styret vedtok den 24.02.16 ikke å prøve ligningen 2012 for retten, men har til hensikt å prøve spørsmålet om skatteplikt ved en senere anledning. Beregningen av resultat av ikke-havnerelatert virksomhet viste skattemessig underskudd i hele perioden. Det skattemessige resultatet for 2016 er estimert til å bli ca. kr 1,7 millioner i underskudd og selskapet har pr 31.12.2016 ett akkumulert skattemessig underskudd på kr 12,6 millioner. Utsatt skattefordel knyttet til det skattemessige underskuddet er ikke balanseført da det er usikkerhet om selskapet vil kunne benytte seg av dette i fremtiden.

Datterselskapene Stavangerregionen Havnedrift AS og Stavangerregionen Havn Eiendom AS er imidlertid skattepliktige og opplysningene under gjelder i sin helhet disse to selskapene. Det har ikke vært drevet virksomhet i det nystiftede selskapet SRH Eiendom Holding AS i 2016.

Skattekostnaden i resultatregnskapet omfatter både periodens betalbare skatt og endring i utsatt skatt. Utsatt skatt er beregnet med 24% (25% i 2015) på grunnlag av de midlertidige forskjeller som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier, samt skattemessig underskudd til fremføring ved utgangen av regnskapsåret. Skatteøkende og skattereduserende midlertidige forskjeller som reverserer eller kan reversere i samme periode er utlignet. Netto utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at denne kan bli nyttiggjort.

Årets skattekostnad fordeler seg på:	2016	2015
Betalbar skatt	3 756	6 323
Skatt på avgitt konsernbidrag	-	-
For lite/-mye betalbar skatt avsatt tidligere år	25	-20
Endring i utsatt skatt	-518	-967
Sum skattekostnad	3 263	5 336

Beregning av årets skattegrunnlag:

Resultat før skattekostnad	13 505	21 018
Permanente forskjeller *)	110	82
Avgitt konsernbidrag	-	-
Endring i midlertidige forskjeller	1 409	2 320
Årets skattegrunnlag	15 024	23 420

Oversikt over midlertidige forskjeller:

	2016	2015
Fordringer	-195	-
Anleggsmidler	19 618	19 326
Gevinst og tapskonto	183	229
Pensjoner	-3 027	-2 497
Andre midlertidige forskjeller	-	-
Sum	16 580	17 058

25%/24% utsatt skatt	3 979	4 265

Forklaring til hvorfor årets skattekostnad ikke utgjør 25 % av resultat før skatt

25%/27% skatt av resultat før skatt	3 376	5 675
Permanente forskjeller (25%/27%)	28	22
Endring i skattesats i Norge fra 25% til 24%	-166	-340
For lite/-mye skatt avsatt tidligere år	25	-20
Beregnet skattekostnad	3 263	5 336

Effektiv skattesats **)	24,2 %	25,4 %

*) Inkluderer: ikke fradragsberettigede kostnader, som f.eks. representasjon, samt fradrag for resultatandel knyttet til tilknyttetselskap (resultatandelen trekkes ut ettersom den allerede er skattlagt hos de enkelte selskapene)

**) Skattekostnad i forhold til resultat før skatt

Note 5   Nærstående parter

Transaksjoner og balanser med nærstående parter omfatter kun selskapet i Stavangerregionen Havn konsernet.

Note 6   Honorarer og andre driftskostnader

Det er kostnadsført honorar til medlemmene i styret og representantskapet for Stavangerregionen Havn IKS i 2016 med kr 261 130. Beløpet er honorar for mer enn ett år, og må ses i sammenheng med kostnadsført i 2015 med kr 147 000. Det ble i 2015 endret praksis fra delvis forskuddsbetaling og delvis etterskuddsbetaling av honorar, til kun etterskuddsbetaling. Denne korreksjonen tas over 2015 og 2016. Det er kostnadsført honorar til revisor med kr 182 767.

Gjeldende honorarer er slik:

Leder av styret	Kr 80 000
Styremedlemmer	Kr 40 000
Representantskapets leder	Kr 20 000
Andre medlemmer	Kr 1 200 pr møte

Andre driftskostnader består hovedsakelig av leie av tomt i Risavika med en kostnad på kr 14 110 749 i 2016.

Konserninterne transaksjoner er eliminert etter ny praksis i 2016.

Note 7   Bankinnskudd

Selskapet har bundet bankinnskudd pr 31.12.2016 på kr 471 002. For konsernet er beløpet kr 1 106 501.

Note 8 Lønnskostnader, antall ansatte, godtgjørelser, lån til ansatte mm

(alle tall i kr 1 000)

	SRH IKS	SRH Konsernet
Lønn ansatte	3 969	16 830
Arbeidsgiveravgift	555	2 402
Pensjonskostnader	1 282	3 583
Andre personalkostnader	68	917
Totalt	5 874	23 732

Konsernet hadde ved utgangen av 2016 22 ansatte, hvorav 6 kvinner og 16 menn.

Ytelser til ledende personer	Havnedirektør
Lønn	1 143
Pensjonspremie	22
Andre ytelser	17
Totalt	1 182

Ledende personer inngår i selskapets pensjonsordning og har ikke individuelle avtaler i tillegg. Det er ingen lån eller sikkerhetsstillelse til fordel for daglig leder, medlemmer i styret eller medlemmer i representantskapet.

Note 9 Langsiktig gjeld og garantistillelser

(alle tall i kr 1 000)

Selskapets lån er tatt opp som blacolån. All langsiktig gjeld forfaller til betaling mer enn fem år etter regnskapsårets slutt.

Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld forfaller i sin helhet til betaling i 2016.

Selskapet har ikke garantiforpliktelser.

Konsernet har pr 31.12.2016 gjeld til Kommunalbanken på kr 100,4 millioner.

Leverandørgjeld UB 2016 er spesielt berørt av ombyggingsarbeider i selskapets kontorbygg Strandkaiaen 46 og en forskuddsfakturering fra Utenriksterminalen AS. Konsernintern leverandørgjeld er på kr 0,037 mill. og er ikke eliminert.

Note 10 Investering i tilknyttede selskap**Aksjer i datterselskap og tilknyttede selskap**

(Alle tall i kr 1.000)

Firma	Forr.kontor	Eierandel	Stemmeand el
Stavangerregionen Havnedrift AS	Stavanger	100 %	100 %
SRH Eiendom Holding AS	Stavanger	100 %	100 %
Stavangerregionen Havn Eiendom AS *	Stavanger	100 %	100 %
Risavika Eiendom AS	Tananger	20 %	20 %
Risavika Havn AS	Tananger	45 %	45 %

* Selskapet ble overført til SRH Eiendom Holding AS til kontinuitet den 11. november 2016

SRH IKS**Investeringer etter kostmetoden**

Selskapets navn	Aksjekapital	Antall aksjer	Pålydende	Balanseført verdi
Stavangerregionen Havnedrift AS	826	826	1 000	3 883
SRH Eiendom Holding AS	2 969	2 969	1 000	13 765
Sum datterselskaper				17 648
Risavika Eiendom AS	25 002	25 002	1 000	5 141
Risavika Havn AS	359 700	122 298	1	163 683
Sum tilknyttede selskaper				168 824

SRH Konsernet**Investeringer etter egenkapitalmetoden**

Merverdianalyse	Balanseført EK	Merverdi	Goodwill	Anskaffelses kost
Risavika Eiendom AS	5 141	0		5 141
Risavika Havn AS	163 684	0		163 684
Sum	168 825	0		168 825

Beregning av årets resultatandel	Andel årets res.	Eliminering internegevinst	Avskrivning merverdi	Årets resultatandel
Risavika Eiendom AS	-539	539	0	0
Risavika Havn AS	229 127	1 383	0	230 510
Sum	228 588	1 922	0	230 510

Beregning av balanseført verdi 31.12.	Bokført verdi 01.01	Investering/ kapitalneds	Årets resultatandel	Utbytte/salg	Bokført verdi 31.12
Risavika Eiendom AS	0	0	0	0	0
Risavika Havn AS	180 588	0	230 510	-4 910	406 188
Sum	180 588	0	230 510	-4 910	406 188

Note 11 Pensjoner

Selskapene i konsernet har sitt pensjonsansvar i forhold til den ordinære tariffestede tjenstepensjonsordningen dekket gjennom pensjonsordning i Kommunal Landspensjonskasse KLP. Tjenstepensjonsordningene gir ved full opptjening en alderspensjon som sammen med folketrygdens ytelser utgjør en samlet bruttopensjon på 66 % av pensjonsgrunnlaget. Fremtidig pensjonsytelse blir beregnet ut fra antall opptjeningsår og lønnsnivået ved pensjonsalder. Ordningen sikrer en brutto uførepensjon på samme nivå som alderspensjon og omfatter i tillegg ektefellepensjon og barnpensjon.

Alle beløp i hele tusen

Medlemsstatus	2016	2015
Antall aktive	22	21
Antall oppsatte	25	25
Antall pensjonister	23	23
Gj.snitts pensjonsgrunnlag, aktive (*)	905/611	916/557
Gj.snitts alder aktive (*)	48,50/48,10	55,69/51,75
(*) Tallene vises for SR Havn IKS/SR Havnedrift AS		

	2016	2015
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	2 399	2 573
Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	1 346	1 264
Avkastning på pensjonsmidler	-1 198	-1 089
Resultatført estimatendring og avvik	539	1 048
Arbeidsgiveravgift	379	409
Resultatført aktuarielt tap	51	182
Resultatført planendring	0	0
Administrasjonskostnader	139	158
Netto pensjonskostnad inkl. arbeidsgiveravgift	3 654	4 545

	2016	2015
Opptjent pensjonsforpliktelser pr 31.12	-50 277	-52 601
Pensjonsmidler (til markedsverdi) pr 31.12	38 159	37 410
Ikke resultatført aktuarielt tap	11 075	14 847
Ikke resultatført virkning av estimatavvik	0	0
Arbeidsgiveravgift	-147	-47
Netto pensjonsmidler/-forpliktelser inkl. arbeidsgiveravgift	-1 190	-391
Herav - netto pensjonsmidler	1 837	2 106
Herav - netto pensjonsforpliktelse	3 027	2 497

Økonomiske forutsetninger:	2016	2015
Diskonteringsrente	2,6 %	2,5 %
Forventet lønnsregulering	2,5 %	2,5 %
Forventet G-regulering	2,3 %	2,3 %
Forventet pensjonsregulering	1,5 %	1,5 %
Forventet avkastning på fondsmidler	3,6 %	3,3 %

De aktuarmessige forutsetningene er basert på vanlige benyttede forutsetninger innen forsikring når det gjelder demografiske faktorer.

Tabellen over viser pensjonsforpliktelser og pensjonskostnader for hele konsernet. Tilsvarende tall kun for SRH IKS er 1 837 og 1 353.

Note 12 Andre inntekter

Andre inntekter	SRH IKS	SRH Konsernet
Krankjøring		357
Vannlevering		1 473
Salg av strøm		616
Gevinst ved salg av anleggsmidler	3 498	75
ISPS-vederlag, vakthold	1 021	10 306
Øvrige inntekter	- 4	7 278
Totalt	4 515	20 105

Note 13 Tilleggsinformasjon til selvkostfond for anløpsavgift

Adgang til å innkreve anløpsavgift for fartøy som anløper eget havnedistrikt er hjemlet i havne- og farvannsloven § 25. Forskrift om kommunens beregning og innkreving av anløpsavgift av 20.12.10 nr 1762 beskriver hvilke kostnader som kan inngå i grunnlaget for anløpsavgiften. Avgiftsområdet skal ikke bidra med fortjeneste til selskapet. Overskudd eller underskudd disponeres iht. forskrift om anløpsavgift § 7 og Kommunal- og moderniseringsdepartementets Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester (H-3/14) kapittel 7.1 - 7.3 med avregning de påfølgende år over en periode på fem år. Selskapet har utarbeidet ny etterkalkyle for årene 2012-2016, ettersom selskapet har sett at beregningsmetoden som var benyttet tidligere hadde avvik mot nevnte regelverk. Selskapet vil i 2017 søke Samferdselsdepartementet om å nedskrive en andel på ca TNOK 14 000 av beregnet selvkostfond med bakgrunn i rettelse av tidligere års kostnadsfordeling mellom selskapets virksomhetsområder.

Anløpsavgift etterkalkyle 2012-2016

År	2012	2013	2014	2015	2016
IB	-	6 569	14 495	21 961	27 724
Inntekter	13 409	14 835	14 910	14 031	11 714
Kostnader	6 911	7 183	7 925	8 746	12 301
Gevinst/tap anl.mdl.	8	-	-	-	21
Resultat	6 490	7 652	6 985	5 285	-566
Renter av fond	79	273	482	477	462
UB før omfordeling kostnad/inntekt	6 569	14 495	21 961	27 724	27 620
Fradrag omfordeling kostnad/inntekt					14 322
UB etter omfordeling kostnad/inntekt	6 569	14 495	21 961	27 724	13 298

Note 14 Hendelser etter balansedagen

Den 5. januar 2017 kjøpte SRH Eiendom Holding AS 100 % av aksjene Utenriksterminalen AS. Kjøpesummen for aksjene er MNOK 240 som utgjør omforent, fast verdi av eiendommen med tillegg av kontanter og fordringer i selskapets balanse, og med fradrag for all gjeld i selskapets balanse.

1 Etterkalkyle for anløpsavgift 2016

1.1 Innledning

EnviDan Momentum AS (heretter kalt Momentum) har på oppdrag fra Stavangerregionen Havn IKS utarbeidet etterkalkyle for det selvkostregulerte virksomhetsområdet anløpsavgift i henhold til Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester (H-3/14, KMD, feb. 2014).

Selvkost innebærer at kostnader med å frembringe tjenestene skal dekkes av gebyrene som brukerne av tjenestene betaler. Havnen har ikke anledning til å tjene penger på de selvkostregulerte virksomhetsområdene. For å kontrollere at dette ikke skjer må havnen, etter hvert regnskapsår, utarbeide en selvkostkalkyle som viser selvkostregnskapet for det enkelte gebyrområdet. I selvkostkalkylen inngår regnskapsmessige driftsinntekter, driftsutgifter eksklusiv regnskapsmessige avskrivninger, kalkulatoriske avskrivninger og rentekostnader.

Momentum er landets ledende aktør på alt innen selvkost på kommunale betalingstjenester og havnevesen og har mer enn 13 års erfaring som rådgiver og programvareleverandør innenfor selvkostområdet. Per i dag benytter over 280 norske kommuner og IKS-er Momentum sitt selvkostverktøy.

1.2 Sammendrag

Beregningene viser at Stavangerregionen Havn IKS har gått med underskudd på anløpsavgift i 2016 med kr - 566.228,-. Akkumulert selvkostfond for anløpsavgift summerer seg til kr 27.619.897,- per 31.12.2016.

2 Lovverk, hjemler og retningslinjer for Anløpsavgift

2.1 Anløpsavgift

Anløpsavgift er den eneste avgiften som kan fastsettes og kreves inn med hjemmel i havne- og farvannsloven, hvor det i § 25, 1. ledd står skrevet:

«Kommunen kan i forskrift bestemme at det for fartøy som anløper havn i kommunen, skal betales anløpsavgift til kommunen. Anløpsavgiften skal bare dekke kommunens kostnader ved utøvelse av offentlig myndighet med hjemmel i denne loven med forskrifter, samt kostnader til å legge til rette for sikkerhet og fremkommelighet i kommunens sjøområde, så langt slike kostnader ikke kan dekkes inn ved betaling for tjenester som ytes i havnen. I forskriften kan det også fastsettes rabattordninger.»

Navnet på avgiften innebærer ikke at avgiften kan dekke inn alle kostnader som havnen har i forbindelse med et anløp, noe som tydelig fremgår av § 25 ovenfor. Ordet «anløp» er bare et uttrykk for hva som utløser betalingsplikt. Nærmere konkretisering av hvilke kostnader som kan inngå i anløpsavgiften finnes i *forskrift 20. desember 2010 nr. 1762 om kommunenes beregning og innkreving av anløpsavgiften*. Forskriftens § 3, jf. havne- og farvannslovens § 25, er gjengitt nedenfor.

«§ 3. (kostnader som dekkes av anløpsavgiften)

Anløpsavgiften skal bare dekke kommunens kostnader knyttet til sikkerhet og fremkommelighet i kommunens sjøområde, samt utøvelse av offentlig myndighet med hjemmel i eller i medhold av havne- og farvannsloven. Dette kan være kostnader til navigasjonsinnretninger, investeringer og vedlikehold i farleden, fjerning av hindringer i farvannet, oppsynsfunksjoner, isbryting og fastsettelse og håndhevelse av ordensforskrifter.

Felleskostnader til administrasjon skal beregnes og fordeles slik at anløpsavgiften bare belastes med sin relative andel av felleskostnadene.

Avskrivning og renter regnes som kostnad. Avskrivninger beregnes ved å fordele investeringskostnaden jevnt over investeringsens levetid. Ved intern finansiering kan det beregnes kalkulatorisk rente begrenset oppad til effektiv rente på statsobligasjoner med tre års gjenstående løpetid tillagt ett prosentpoeng.

Kostnader som kan dekkes av saksbehandlingsgebyr etter havne- og farvannsloven § 6 eller gebyr for kontrolltiltak og tilsyn etter havne- og farvannsloven § 54, samt kostnader som refunderes av andre, skal holdes utenfor beregningsgrunnlaget.

Ved tvil avgjør Kystverket hvorvidt en kostnad kan dekkes av anløpsavgiften.»

Havnene velger selv om de vil kreve inn anløpsavgift. Dersom vederlagene fra øvrig havnevirksomhet dekker de kostnadene som havnen med hjemmel i lov kan dekke inn gjennom anløpsavgiften, så er lovens forutsetning at det ikke skal kreves inn anløpsavgift.

Anløpsavgiften skal ikke gi økonomiske overskudd. Eventuelle overskudd må avsettes til fond og disponeres over påfølgende år, jf. forskriftens § 7 og retningslinjene for selvkost. I Kommunal- og moderniseringsdepartementets *Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester (H-3/14)*, kapittel 7.1, gis det følgende veiledning for håndtering av overskudd, underskudd og fond:

«Kommunen kan framføre et overskudd fra selvkosttjenesten til et senere år (innenfor en viss periode). I praksis skjer dette gjennom et bundet selvkostfond. Selvkostfondets funksjon er å håndtere svingninger i inntekter og kostnader mv. slik at gebyrene kan holdes mer stabile.

[...] Et positivt resultat (overskudd) skal avsettes til bundet driftsfond (selvkostfond). Et negativt resultat (underskudd) skal motregnes selvkostfondet i den utstrekning det er midler på fondet.

[...] Et negativt selvkostresultat (underskudd) kan bare fremføres mot fremtidige overskudd dersom gebyrområdet gjennom lov eller kommunestyrevedtak skal ha full kostnadsdekning.

[...] Også i selskapsregnskapet skal overskudd på selvkost avsettes til fond (egenkapital med restriksjoner).

[...] Det er et rettslig skille mellom gebyrene for ulike tjenester. Gebyrinntektene fra de ulike områdene skal finansiere de respektive formålene. Hvert selvkostområde skal ha sitt eget selvkostfond, slik at gebyrene for den enkelte selvkosttjeneste lett kan kontrolleres. Det er ikke anledning til å slå sammen fond for ulike tjenester.»

3 Forutsetninger

3.1 Driftskostnader

Stavangerregionen Havn IKS sitt driftsregnskap er lagt til grunn for beregningene av direkte kostnader. Det er gjort en svært grundig gjennomgang av regnskapet for 2016 for å avklare hvilke inntekter og kostnader som hører inn under alle de ulike virksomhetsområdene i havnen, herunder også anløpsavgift, renovasjon og saksbehandling. Noen av kostnadene er henført 100 % til ett enkelt område, mens andre kostnader er fordelt gjennom fordelingsnøkler som er basert på arbeidsfordelings skjema eller objektive anslag.

3.2 Anleggsregister

Havnens anleggsregister dokumenterer investeringenes restverdi og gjenværende levetid og danner grunnlaget for de kalkulatoriske kapitalkostnadene. Avskrivningstiden brukt i kalkylene utarbeidet av Momentum er identiske med havnens avskrivningstider.

3.3 Kalkylerente

Kalkulatorisk rentekostnad, eller alternativkostnad, er den avkastning havnen alternativt kan oppnå ved plassering av netto investeringsbeløp i markedet. I selvkostkalkylen skal kostnadene være uavhengig av finansieringsform. Derfor benyttes det i beregningene en kalkylerente framfor den faktiske renten som havnen står overfor.

Grunnlaget for de kalkulatoriske rentekostnadene (alternativkostnaden) for investeringer beregnes i selvkostmodellen ved å multiplisere anleggenes gjennomsnittlige restverdi i kalkyleåret (inngående balanser minus utgående balanser, delt på 2) for hvert enkelt selvkostområde. Dette grunnlaget multipliseres med årets kalkylerente. I tillegg beregnes det kalkulatoriske rentekostnader/renteinntekter på bundne driftsfond (selvkostfond) og fremførbare underskudd, etter samme prinsipp.

Kalkylerenten er gitt av gjennomsnittlig 5-årig SWAP-rente, tillagt 0,5 %-poeng, i henhold til de nye retningslinjene for selvkost (H-3/14). Kalkylerenten for 2016 er 1,68 %.

4 Resultater

I det følgende presenteres virksomhetsområdet anløpsavgift sin selvkostkalkyle for 2016.

Anløpsavgift	2016 Etterkalkyle selvkost
3010 IKS Anløpsavgift Anløpsavgift mva fri	7 477 193
3011 IKS Anløpsavgift Anløpsavgift avg. pl	2 788 523
3012 IKS Anløpsavgift ESI-rabatt u/mva	1 462 220
3013 IKS Anløpsavgift ESI-rabatt m/mva	-14 424
Gebyrinntekter	11 713 512
Inntekter	11 713 512
5***** Lønnskostnad	6 757 568
6***** Annen driftskostnad	4 114 806
7***** Annen driftskostnad	965 971
Direkte kostnader	11 838 345
Avskrivningskostnad	403 012
Kalkulatorisk rente	59 739
Direkte kapitalkostnader	462 751
Indirekte kostnader	0
Sum kostnader	12 301 096
+/- Gevinst/tap ved salg/utrantering av anleggsmiddel	21 356
+/- Andre inntekter og kostnader	21 356
+/- Bruk av/avsetning til bundne fond	
+/- Overstyring bruk av/avsetning til selvkostfond	
Tilskudd/subsidiering	
Resultat	-566 228
Kostnadsdekning i %	95,2 %
Selvskostfond 01.01	27 724 021
-/+ Bruk av/avsetning til selvkostfond	-566 228
+/- Kalkulert renteinntekt/rentekostnad selvkostfond	462 105
Selvskostfond 31.12	27 619 897

Tabell 1 - Etterkalkyle for anløpsavgift i 2016.

Selvskostfondet for anløpsavgift skal etter retningslinjene (H-3/14) disponeres innen en løpende femårsperiode, enten gjennom driftsunderskudd eller i form av direkte tilbakebetaling.

Med vennlig hilsen

Odd Kjetil Krekvik

Prosjektleder - Siviløkonom

Envidan Momentum AS

Vår saksbehandler:
Annebeth M. Mathiassen

Vår dato:
28.3.2017

Vår referanse:

Side:
1 av 1

Stavangerregionen Havn IKS
Strandkaia 46
4005 STAVANGER

Kopi til:

REVISJONSUTTALELSE – ETTERKALKULERT ANLØPSAVGIFT 2016

Vi har gjennomført de kontrollhandlingene som er avtalt med dere og gjengitt nedenfor vedrørende anløpsavgiftsregnskap for 2016. Vårt oppdrag ble utført i samsvar med ISRS 4400 «Avtalte kontrollhandlingene». Handlingene ble utført kun for å bistå dere i vurderingen av riktigheten av rapporteringen.

Totale utgifter i prosjektet er **kr 12 301 096**.

Vi har kontrollert at:

- oppgitte inntekter og kostnader vedrører anløpsregnskapet for 2016
- anløpsavgiftsregnskapet er i tråd med Havne- og farvannsloven § 25 og forskrift om beregning og innkreving av anløpsavgift § 7.

Det er ikke ført eget prosjektrekskap og lønn er estimert ut i fra forbruk og ikke ut i fra timelister. For øvrig har våre kontroller ikke avdekket avvik.

Siden de ovenstående kontrollhandlingene verken utgjør revisjon eller begrenset revisjon i samsvar med revisjonsstandardene, gir vi ikke uttrykk for noen sikkerhet for at rapporten ikke inneholder vesentlige feil. Dersom vi hadde utført tilleggshandlinger eller hadde gjennomført revisjon eller begrenset revisjon i samsvar med revisjonsstandardene, kunne andre forhold ha kommet til vår kunnskap og blitt rapportert.

Vår rapport er utelukkende utarbeidet for det formål som er beskrevet i første avsnitt og til deres informasjon, og skal ikke brukes til noe annet formål. Rapporten er kun ment å skulle distribueres til Stavangerregionen Havn IKS og Kystverket og distribusjon utover dette må skje i samsvar med offentlighetslovens bestemmelser.

Stavanger, 28.3.2017
Rogaland Revisjon IKS

Cisel T. Aarrestad
Revisjonsdirektør/
statsautorisert revisor

Postadresse:
Lagårdsveien 78
4010 STAVANGER

Besøksadresse:
Samme
E-postadresse:
Post@Rogaland-Revisjon.no

Telefon:
40 00 52 00
Telefaks:
51 53 40 03

Bankkonto:
3201.35.38262

Virksomhets nr:
NO 887 052 832 MVA

Til
Styret i Stavangerregionen Havn IKS

ÅRSOPPGJØRSNOTAT 2016

Innledning

Lov om interkommunale selskap § 28 og god kommunal revisjonsskikk bestemmer revisors oppgaver ved revisjon av årsregnskapet. Dette kan oppsummeres slik:

- ✓ Vurdere om årsregnskapet er avlagt i samsvar med lov, forskrift og god regnskapsskikk og gir et rettviseende bilde av den økonomiske stilling og resultat i regnskapsåret
- ✓ Vurdere om ledelsen har oppfylt sine plikter mht. tilfredsstillende registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger
- ✓ Vurdere om opplysningene i årsberetningen er konsistente med årsregnskapet, om forutsetninger for fortsatt drift og forslag til overskuddsanvendelse er konsistent med årsregnskap, og i samsvar med lov og forskrift

Resultatene av regnskapsrevisjonen er rapportert i vår revisjonsberetning datert 3.4.2017. Dette årsoppgjørnotatet gir en oppsummering av årets revisjon og knytter en del kommentarer til det fremlagte årsregnskapet og årsmeldingen.

Selskapet har ikke vært gjenstand for selskapskontroll eller forvaltningsrevisjon i 2016.

Regnskapsavleggelsen og den økonomiske situasjonen

Årsregnskapet er fremlagt med et regnskapsmessig overskudd for morselskapet på 28,4 mill. kr. Konsernet viser et overskudd på 254,1 mill. kr mot 47,1 mill. kr i 2015 som følge av at det er konsolidert inn resultat fra deltakende selskap Risavika Havn AS med 230,5 mill. kr. Årets eliminering i konsernet er på 41,3 mill. kr mot 54,6 mill. kr i fjor. Egenkapital i morselskapet er knyttet til bygninger, kaier og investeringer i tilknyttede selskap, verdsatt i balansen til 395,7 mill. kr.

De heleide datterselskapenes drift bidrar positivt i konsernregnskapet med 5,6 mill. kr fra driftsselskapet og 4,6 mill. kr fra eiendomsselskapet. Utbytte fra Stavangerregionen Havnedrift AS på 10 mill. kr er inntektsført hos morselskapet og eliminert i konsern. Utbytte fra Stavangerregionen Havn Eiendom AS på 4 mill. kr går til å styrke EK hos SRH Eiendom Holding AS stiftet 21.11.2016 ved tingsinnskudd fra 100% av aksjene i Stavangerregionen Havn Eiendom AS. Morselskapet eier fortsatt 45 % i tilknyttet selskap Risavika Havn AS og 20 % i Risavika Eiendom AS, som er konsolidert inn i konsernregnskapet etter egenkapitalmetoden.

Risavika Havn AS sitt havneområde er balanseført til 1,14 mrd. kr per 31.12.2016 etter at 7 bygninger er fisjonert ut i egne eiendomsselskaper og solgt. Overskuddet på 509,1 mill. kr er vesentlig høyere enn tidligere år grunnet nevnte salg. Selskapets leieinntekter på 133,4 mill. kr. er omtrent på nivå med 2015. Selskapet avgir et utbytte på 260 mill. kr, hvor IKS-ets andel på 117 mill. kr blir inntatt i konsernregnskapet og blir inntektsført i selskapsregnskapet i 2017. Transaksjoner i anledning avtaler vedr. kjøp av Utenriksterminalen AS jf. note 12, er gjennomgått av eksperter fra begge parter med noenlunde sammenfallende resultat av verdsettingen. Due diligence er sluttført for Utenriksterminalen AS, men pågår fortsatt for Risavika Havn AS. Revisjonen er løpende orientert om den regnskapsmessige effekt av transaksjonene.

Postadresse:
Lagårdsveien 78
4010 STAVANGER

Besøksadresse:
Samme
E-postadresse:
post@Rogaland-Revisjon.no

Telefon:
40 00 52 00
Telefaks:
51 53 40 03

Bankkonto:
3201.35.38262

Organisasjonsnr:
NO 987 052 932 MVA

Renoveringen av «Gamle Tollbod» i Strandkaaien 46 antas å kunne ferdigstilles i mai 2017 og prognosene viser at kostnaden rundt dette vil beløpe seg til ca. 11,2 mill. kr som er innenfor budsjett. Klima- og forurensningsdirektoratet (KLIF) avventer å ta stilling til eventuelle tiltak i henhold til Det Norske Veritas (DNV) sin rapport av 31.3.2011 før den samlede rapporten fra Stavanger kommune for hele havneområdet foreligger. Stavangerregionen Havn IKS vil for et eventuelt ansvar i den forbindelse hevde at dette har direkte tilknytning til anløpsavgiftene og vil i så henseende belaste selvkostfondet.

I anledning tidligere klage på Skatt Vest sin vurdering om at deler av aktiviteten knyttet til utleie av fast eiendom er å anse som næring, viser vi til havnens årsmelding som gir utfyllende informasjon om konsernets drift.

Regnskapsrevisjon

Regnskapsrevisjonen er gjennomført i samsvar med lov om interkommunale selskap med forskrifter og god kommunal revisjonsskikk, herunder internasjonale revisjonsstandarder - *International Standards on Auditing*.

I løpet av året har Rogaland Revisjon assistert havnen med å innrapportere regnskapstall til KOSTRA og bekreftet gjennom særattestasjon etterkalkulasjonen av anløpsavgiftsregnskapet for 2016 til Kystverket. Anløpsavgiften settes ned i 2017 med 10% av 2016-priser. Inntektsmessig blir endringen nøytral for konsernet i det havneleien blir ivaretatt gjennom økt tonnasjepriser. Det vises i den anledning til note hvor det fremgår at selvkost er justert og skal fremgå som egne linje under egenkapitalen fra 2017 av.

Vurdering av intern kontroll og rutiner

Det overordnede ansvaret for kontroll og tilsyn i selskapet tilligger styret iht. lov om interkommunale selskap § 13. Daglig leder har det operative ansvaret, og skal sørge for at bokføringen skjer i samsvar med lov og forskrift, og at formuesforvaltningen er betryggende jf. samme lovs § 14.

Vår gjennomgang av Stavangerregionen Havn IKS sine rutiner viser at selskapet generelt har god intern kontroll og fungerende rutiner. Gjennomgang av innkjøpsområdet avdekket få feil, og de som oppdages, blir fortløpende rettet. Gjennomgang av utgifter til bevertning viser at de formelle krav i bokføringsforskriftens om at både formålet og hvem som bespises skal framgå av dokumentasjonen, jf. forskriften § 5-10, følges veldig bra. Anledning og deltakere blir notert elektronisk i kommentarfelt i systemet.

Kontroller på inntekter og lønn avdekket heller ingen vesentlige feil og områdene fremstår som oversiktlige og med gode rutiner. Det bemerkes at det er økt aktivitet i selskapet når det gjelder forvaltning og sikkerhet noe som i hovedsak relateres til marinearkeologiske undersøkelser. Foretaket har i 2017 tatt i bruk nytt havnedatasystem PORTit og foretok en parallellkjøring av nytt og gammelt systemet i hele november 2016 for å sikre at de fleste utfordringer var løst før det gamle systemet PortWin ble avsluttet. Avstemming av utgående merverdiavgift i årsoppgjøret i havnedrift viste differanse mellom innberettet samlet omsetning mot selskapets inntektskonti. Det er utført en detaljert avstemming med bistand fra selskapets revisor, og det er ikke funnet vesentlige avvik mot utgående mva. Avviket på samlet omsetning er identifisert mot mva.fri omsetning og periodiseringer. Det er sannsynlig at differansen er en konsekvens av manglende renhet i konti. Selskapet vil rydde opp i forholdet i 2017 slik at krav i bokføringsloven om rene konti ivaretas.

Aktiviteten i morselskapet er nært knyttet opp mot datterselskapene og tilknyttede selskaps drift. Med de siste års nyansettelser og kjøpet av Utenriksterminalen AS, vil havnen foreta en gjennomgang av de fleste avtaler og inntektsfordelingen mellom selskap i konsernet, på nytt. Dette kan ha noe konsekvenser for selvkost og inntektsfordeling innad i konsernet herunder påvirke skatteberegningen. Vi vil også peke på at selskapet er sårbart. Arbeidsdelingen er følgelig også begrenset, men administrasjonens kompetanse og kapasitet er styrket i senere tid og rutinene er lagt opp slik at den kan ivareta den interne kontrollen på best mulig måte. Økonomisjef i SRH IKS har vært fungerende regnskapssjef i februar og mars 2017 i påvente av at ny regnskapssjef starter opp i april.

Stavangerregionen Havn IKS inngår i eiernes eiermelding. Det pågår arbeid med egen eierstrategi for selskapet, som planlegges vedtatt i eierkommunene i 2017. Ny strategi- og handlingsplan for perioden 2015-2017 ble vedtatt i styresak 37/14 den 30.9.14. Arbeid med ny Strategiplan for 2018-2020 er igangsatt og skal legges fram for styret i desember 2017.

Kommunenes formål med foretaket framkommer av eiermeldingen for 2013,

<http://www.stavanger.kommune.no/Publikasjoner/Eierskapsmelding>.

Kommentarer til årsregnskapet

Alle vesentlige balanseposter er avstemt pr. 31.12.2016. Inntekter synes fullstendige og korrekt periodisert. Lønn og lønnsrelaterte poster er avstemt mot offentlige oppgaver. Avskrivningene følger samme avskrivningstid som tidligere men foretakets vurderinger av verdi og levetid er innhentet. På utgiftssiden ble det avdekket en merverdiavgiftsfeil vedr Tollvesenets leie av andel i Utenriksterminalen. Disse utgifter er ikke nøyaktig anslått ved årsavslutningen, men vil bli gjennomgått i detalj i 2017. Forholdet skal aktiveres på bygget slik at det kun er årets avskrivning som har resultateffekt. Eventuelt manglende tidligere års avskrivning kan justeres rett mot egenkapitalen. Vår kontroll av etterlevelsen av regelverket om offentlige anskaffelser avdekket ingen avvik og det er svært god orden på området.

Som ledd i konsernrevisjonen har vi gjennomgått datterselskapenes regnskap selv, og hatt møte med deres revisor for å sikre riktigheten av det fremlagte konsernregnskap. Det er avgitt normal revisjonsberetning i alle selskap. Konsernet vil ta opp for vurdering fordelingen av inntekter mellom driftsselskapet og mor som henger sammen med skatteplikt. Konsernets egenkapitalandel er 87%. Morselskapet har gode betingelser i Kommunalbanken. Mors videre utlån til driftsselskapet og eiendomsselskapet betjenes og står med en rest per 31.12.2016 med henholdsvis 8 mill. kr og 16,7 mill. kr. Det er inngått skriftlige låneavtaler med begge døtre, som ble vedtatt i styret den 18.2.14. Selskapene må gjøre opp utbytte for 2015, jf. note 3.

Betingede forpliktelser og hendelser etter balansedagen

Havnedirektøren og CFO har gjennom sin underskrift på fullstendighetserklæring datert 17.3.2017 bekreftet at vi har fått tilgang til alle opplysninger som er relevante for årsregnskapet.

For øvrig vises det til DNV sin rapport av 31.3.2011 hvor det anbefales tiltak for Vågen som tildekking eller mudring kombinert med deponering. Per dato diskuteres det hvordan denne rapporten kan imøtekommes.

Konklusjon – revisjonsberetningen

Vi har gjennom vår kontroll oppnådd betryggende sikkerhet for at driftsregnskap, investering og balanse pr. 31.12.2016 ikke inneholder vesentlige feil. Siden vedtak om tiltak etter DNV sin rapport av 31.3.2011 ennå ikke er fattet, tar vi dette med som en presisering i revisjonsberetningen.

Med hilsen
Rogaland Revisjon IKS

Cicel T. Aarrestad
Revisjonsdirektør/
statsautorisert revisor

Annebeth M. Mathiassen
Oppdragsleder/registrert revisor

Representantskapet i Stavangerregionen Havn IKS

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjon av årsregnskapet for konsernet Stavangerregionen Havn IKS

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet for Stavangerregionen Havn IKS som viser et overskudd på kr 28 425 000, og konsernregnskap, som viser overskudd på kr 254 070 000. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2016, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Stavangerregionen Havn IKS per 31. desember 2016, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler, tilleggsbestemmelser i kommuneloven, forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for interkommunale selskaper og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjon

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i *Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av foretaket slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av informasjon i foretakets årsrapport, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi hadde konkludert med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styret og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler, tilleggsbestemmelser i kommuneloven, forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for interkommunale selskap og god regnskapsskikk i Norge.

Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir en dekkende fremstilling.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om budsjett

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at de disposisjoner som ligger til grunn for årsregnskapet i det alt vesentlige er i samsvar med budsjettvedtak, og at budsjettbeløpene i årsregnskapet stemmer med regulert budsjett.

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Andre forhold

Vi viser til Det Norske Veritas sin rapport av 31.3.2011 hvor det anbefales tiltak for Vågen som tildekking eller mudring kombinert med deponering.

Stavanger, 3.4.2017
Rogaland Revisjon IKS

Cicel T. Aarrestad
Revisjonsdirektør/
statsautorisert revisor

Sak25/17

Eventuelt